

CASTRUM

A CASTRUM BENE EGYESÜLET HÍRLEVELE

1. szám

CASTRUM

A CASTRUM BENE EGYESÜLET HÍRLEVELE

1. szám

Szerkesztette

Feld István, Szatlóczky Gábor, Domokos György

Kiadja

Castrum Bene Egyesület
Historiaantik.hu Kiadó

Budapest, 2005

E számunk munkatársai

C. TÓTH NORBERT, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Országos Levéltár Zsigmondkori Oklevéltár Kutatócsoportjának tudományos munkatársa; EMÓDI TAMÁS, Nagyvárad; FELD ISTVÁN, docens, Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Régészettudományi Intézet, Budapest; GERELYES IBOLYA, régész, igazgatóhelyettes, Magyar Nemzeti Múzeum, Régészeti Tár; GYÖRFY ILONA; HORVÁTH RICHÁRD, PhD, levéltáros, Egyházmegyei Levéltár, Győr; JUAN CABELLO, régész, Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ; MAJCHER TAMÁS, igazgató-régész, Kubinyi Ferenc Múzeum, Szécsény; MORDOVIN MAXIM, régész, PhD-hallgató, Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Bölcsészettudomány Kar, Régészettudományi Intézet; NEUMANN TIBOR, PhD-hallgató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudomány Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola; RÁCZ MIKLÓS, régész, Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ; RADU LUPESCU, PhD-hallgató, Central European University; SIMON ZOLTÁN, régész, Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ; SOÓS ZOLTÁN, régész, Marosvásárhely; TOMKA GÁBOR, régész, Magyar Nemzeti Múzeum, Régészeti Tár; VAJDA JÓZSEF; VÉGH FERENC, történész, PhD-hallgató, Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Bölcsészettudomány Kar, Történettudományi Intézet

(A szerkesztők a beküldött képek minőségéért felelősséget nem vállalnak)

BEKÖSZÖNTŐ

A Castrum Bene Egyesület, mint a várakkal, erődítésekkel hivatásszerűen vagy csupán érdeklődésből foglalkozó történészek, művészettörténészek, építészek, régészek és laikusok társadalmi szervezete, pontosan 15 évvel ezelőtt alakult meg a Budapesti Történeti Múzeumban. Létrejötté alapvetően az egy évvel korábban, 1989-ben Mátrafüreden, a középkori Bene várának romjai alatt megtartott első – nemzetközi – vártörténeti konferencia sikerének volt köszönhető. Kiderült ugyanis, hogy jelentős igény mutatkozik hasonló rendezvények szervezésére, ugyanakkor egyetlen hazai tudományos intézmény sem tudja egyedül felvállalni az ezzel kapcsolatos teendőket. Ezért állt össze egy kicsiny, de annál lelkesebb csapat – az egyesület első vezetősége –, hogy összegyűjtve a lehetséges támogatók körét Magyarországon és az átalakuló Közép-Európa országaiban, rendszeres fórumot teremtsen a téma iránt érdeklődők számára. Sőt, az ambiciózus célkitűzések között az évente-kétévente sorra kerülő tanácskozássok anyagának közzététele is szerepelt.

Ennek megfelelően már 1990-ben újabb rendezvényre került sor a Mátra alján, majd 1992-ben Pécsen, 1994-ben pedig Visegrádon. Sajnos azonban az első, 1989. évi konferencia előadásai után csak a második kollokvium anyagát sikerült megjelentetni 1992-ben. Az attól kezdve egyre inkább nemzetközivé – és teljesen idegennyelvűvé – vált tematikus Castrum Bene-kötetek közreadása mindaddig meghaladta az egyesület lehetőségeit. Időközben létrejött egy nemzetközi szervezőbizottság is – tagjai az egyesület vezetőségén kívül Cseh- és Lengyelországból, Szlovákiából, Ausztriából és Romániából verbuválódtak –, mely úgy foglalt állást, hogy megérett az idő arra, hogy a tudományos fórum elhagyja Magyarország területét. Így 1996-ban Lengyelországban, 1998-ban Csehországban, 2000-ben Szlovákiában, majd legutóbb, 2003-ban Ausztriában került sor – változó színvonalon és sikerrel – egy-egy Castrum Bene-konferenciára. Közülük a lengyel és a cseh rendezvény anyaga egy-egy kötetben már napvilágot is látott, s remélhető a szlovákiai konferencia előadásainak közeli megjelenése is.

Mindezek mellett hamarosan megfogalmazódott az igény, hogy szükség lenne az egyesület rendszeres hazai tevékenységének megszervezésére is. Erre a legalkalmasabb formának az éves vándorgyűlések bizonyultak, amikor egy-egy múzeum meghívására egy tavaszi hétvégén, egy-egy központi téma megvitatása mellett, a résztvevők megismerkedhetnek a környék várkutatásával és az ott (vagy épp a határ túloldalán) található legjelentősebb erődítésekkel. 1995-ben Tolna, 1996-ban Zala, 1997-ben Zemplén, 1998-ban Fejér, 1999-ben Békés egy-egy vára vagy városa volt a vendéglátó, 2000-ben ismét Hevesbe tért vissza az egyesület, 2001-ben újból Zala adott otthont az összejövetelnek, hogy azután 2002-ben Visegrádon, az egyesület hivatalosan bejegyzett székhelyén gyűljenek össze a tagok és az érdeklődők. 2003-ban Szabolcs, 2004-ben Borsod következett, hogy ebben az évben Nógrád kerüljön sorra. Először csak a vándorgyűlések során felkeresett várakról állítottak össze a szervezők egy-egy információs füzetet, majd 2000-től évente egy sokszorosított hírlevelet szerkesztett az egyesület titkára, amelyben már részletes tájékoztatót is olvashatott az érdeklődő a

várkutató is bemutatthatta itt tevékenységét. Mindezek ettől az évtől már az interneten is hozzáférhetőek (www.castrumbene.hu).

Miközben az egyesület vezetősége nagy súlyt fektetett arra, hogy lehetőség szerint csak olyasmire vállalkozzon, melyet megfelelő színvonalon meg is tud valósítani. 2003 óta így évente már egy őszi rendezvényre is sor kerül Visegrádon. A tagság köréből egyre több fiatal vetette fel egy, a szélesebb értelemben vett várkutatóval foglalkozó, rendszeres, formáját és tartalmát tekintve is igényes, tudományos kiadvány megjelentetésének szükségességét. Ez megtartaná az utóbbi évek hírleveleinek hasznosnak bizonyult rovatait, de elsősorban hosszabb-rövidebb dolgozatok vagy az egyesületi rendezvényeken elhangzott előadások közzétételére is lehetőséget adna.

Miután az ötletet tett is követte, az Olvasó most ennek a periodikának az első számát tartja kezében. Nagy örömünkre szolgál, hogy az itt olvasható tanulmányok többsége kifejezetten történeti tárgyú, hisz korántsem tudatos döntés eredménye volt az, hogy a korábbi hírlevelek elsősorban régészeti vonatkozású információkat tartalmaztak. A kutatási beszámolók között először találkozunk a határon túli – jelen esetben erdélyi – magyar kutatók munkáival, s a legújabb hazai kötetek ismertetése mellett a lengyel várkutatók egy fontos összegzéséről is olvashatunk ismertetést. Folytatódik a kutatás egy-egy módszerét vagy területét bemutató sorozat is.

Reméljük, hogy a kiadó, a szerkesztő és a szerzők szándékainak megfelelően e kezdeményezés nem marad folytatás nélkül és így a várakkal foglalkozó szakemberek – régi és új kézírataik rendelkezésre bocsátásával – egy új, a szélesebb értelemben vett magyar történeti-művelődéstörténeti kutatásban is magasan jegyzett szakmai fórum megteremtéséhez járulnak majd hozzá.

Budapest, 2005. áprilisa

Feld István
A Castrum Bene Egyesület elnöke